

Spedytor, przewoźnik umowny, przewoźnik – trzy polisy w jednym

W ostatnim okresie doszło do licznych zmian, które doprowadziły do przemodelowania sektora TSL. Zmieniły się nie tylko prawo i zwyczaje, ale również model prowadzenia działalności gospodarczej, i to zarówno w obszarze spedycji jak i przewozu. To spowodowało, że nie ma już takiej korelacji pomiędzy wykonywanymi czynnościami i ponoszoną odpowiedzialnością, gdyż ta wynika z zawieranych umów.

Dzisiejszy pośrednik przy przewożeniu rzeczy to zazwyczaj zabiurkowy organizator przewozów (dawny spedytor), którego praca polega na przyjmowaniu zleceń, wyszukiwaniu przewoźników i zawieraniu z nimi umów przewozu. Charakter zawieranych przez niego umów wynikający ze zleceń otrzymywanych od kontrahentów powoduje, że ponosi on odpowiedzialność jak klasyczny przewoźnik. Pociąga to za sobą powstawanie niezamierzonej odpowiedzialności, co najczęściej powoduje konieczność pokrywania szkód z własnych środków, gdyż posiadana polisa nie obejmuje ryzyka transportowych, a jedynie ryzyka spedycyjne.

Dawniej spedytor, dzisiaj pośrednik

Z punktu widzenia odpowiedzialności cywilnej, pomiędzy dawnym spedytorem i dzisiejszym pośrednikiem przy przewożeniu rzeczy nie ma żadnej różnicy, gdyż reguluje ją kodeks cywilny. Ten poświęca jej zaledwie 11 artykułów (794 – 804), ale

wystarczy to zarówno spedytorowi i pośrednikowi przy przewożeniu rzeczy, jeżeli obaj zobowiązują się do wykonania faktycznych czynności spedycyjnych. Niemniej jednak, większość dzisiejszych spedytorów nie zobowiązuje się do wykonania usługi spedycji, a do wykonania usługi

daje się większości z nich. Ta nie jest tak ograniczona jak w przypadku spedytora, który odpowiada na podstawie kodeksu cywilnego. Z punktu widzenia prawa, taki spedytor ponosi zatem odpowiedzialność jak klasyczny przewoźnik, niezależnie od tego, że prowadzi wyłącznie działalność

Umowy przewozu podlegają stosownemu prawu przewozowemu, zatem prawnym regulatorem ponoszonej przez spedytorów odpowiedzialności jest prawo przewozowe, a nie kodeks cywilny jak wydaje się większości z nich.

przewozu. Przyjmowane zobowiązanie wynika z zawieranych dość powszechnie umów przewozu, których charakteru nikt nie ocenia, a wielu nie potrafi nawet rozpoznać. Umowy przewozu podlegają stosownemu prawu przewozowemu, zatem prawnym regulatorem ponoszonej przez spedytorów odpowiedzialności jest prawo przewozowe, a nie kodeks cywilny jak wy-

spedycyjną. Nasz przykładowy spedytor (w zasadzie przewoźnik umowny) ponosi więc odpowiedzialność za ewentualne szkody w towarze od przyjęcia przesyłki od nadawcy do wydania jej odbiorcy, co wynika wprost z art. 17.1. konwencji CMR i art. 65.1. prawa przewozowego. Ponieważ wykonuje przewozy za pośrednictwem podwykonawców (przewoźników dalszych), zgodnie z art. 3 konwencji CMR i art. 5 prawa przewozowego ponosi również pełną odpowiedzialność za wszelkie szkody powstałe w czasie wykonywania przez nich przewozu. Odpowiedzialność naszego spedytora jest zatem dużo większa od tej, jaką ponosiłby w przypadku zawarcia umowy spedycji, a na pewno diametralnie inna od jego oczekiwań i z pewnością generująca wiele niechcianych kosztów, jak np. koszt polisy OCS, która w takich sytuacjach nie spełnia swojej funkcji.

Bez wątpliwości przyczyną takiego stanu jest brak wiedzy wielu spedytorów w zakresie faktycznie wykonywanej działalności i ponoszonej w związku z nią odpowiedzialności. Stąd całe sterty polis OCS bez pokrycia, niekorzystnych wyroków i setki tysięcy złotych odszkodowań wypłaconych przez spedytorów z własnej kieszeni.



Odpowiedzialność spedytora (w zasadzie przewoźnika umownego) jest dużo większa od tej, jaką ponosiłby w przypadku zawarcia umowy spedycji, a na pewno diametralnie inna od jego oczekiwań i z pewnością generująca wiele niechcianych kosztów, jak np. koszt polisy OCS, która w takich sytuacjach nie spełnia swojej funkcji



Jerzy Różyk

Ponad 29 lat w branży ubezpieczeniowej (ocena ryzyka, ubezpieczenia, likwidacja szkód), w tym 14 lat w obsłudze podmiotów sektora TSL w zakresie oceny ryzyka, ubezpieczeń i szkód transportowych.

Ukończył wydział inżynierski na WSUiB w Warszawie (techniczna i ekonomiczna diagnostyka ubezpieczeniowa i likwidacja szkód) oraz studia magisterskie na tejże uczelni.

Specjalizuje się w diagnostyce ryzyka transportowego, prawie transportowym, ubezpieczeniach transportowych (OCP i OCS). Jego główną specjalnością są ryzyka kradzieżowe i związane z oszustwami.

Członek Rady Niezależnych Ekspertów Transportu TRANSORA.

Kiedy spedytor staje się przewoźnikiem?

O zakresie odpowiedzialności cywilnej przesądza nie rodzaj wykonywanej działalności a charakter zawartej umowy. W sytuacji, gdy spedytor zawiera ze zlecającym umowę przewozu lub w zawieranej umowie spedycji zobowiązuje się do wykonania przewozu, powinien liczyć się z tym, że wstępuje w stosunek umowy przewozu ze wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami. Jak już zostało opisane powyżej, jedną z podstawowych jest ponoszenie odpowiedzialności jak przewoźnik, czyli na podstawie stosownego prawa przewozowego. Nie ma tutaj znaczenia, że spedytor nie zajmuje się fizycznie przewozem, ani to, że nie ma do tego wymaganych uprawnień – jego odpowiedzialność określa prawo przewozowe. Wejścia spedytora w prawa i obowiązki przewoźnika drogowego umownego może nastąpić poprzez:

- ▶ wystawienie na spedytora listu przewozowego lub innego równoważnego dokumentu,
- ▶ wpisanie spedytora jako przewoźnika w list przewozowy lub inny równoważny dokument,
- ▶ przyjęcie przez spedytora zlecenia przewozu rzeczy,
- ▶ zobowiązanie się spedytora do wykonania przewozu w zawartej umowie spedycji,
- ▶ uznanie przez prawomocny wyrok sądu zawartej przez spedytora umowy za umowę przewozu.

Oczywiście powyższe nie dotyczy sytuacji, kiedy spedytor sam dokonuje przewozu, gdyż już z samego art. 800 k.c. wynika, że wstępuje on w prawa i obowiązki przewoźnika drogowego. To zaś jeszcze bardziej komplikuje sprawę, ponieważ oprócz wiedzy z zakresu prawa i odpowiedzialności cywilnej wynikającej z zaciągniętych zobowiązań, należy również znać przepisy, które regulują działalność transportową (uprawnienia, naciski na osie, czas pracy itp.).

Więzań, należy również znać przepisy, które regulują działalność transportową (uprawnienia, naciski na osie, czas pracy itp.).

Ubezpieczenie OC spedytora – kiedy, gdzie i jak?

Zarówno przewoźnik zawierający umowy przewozu, jak również spedytor zawierający umowy spedycji, mogą ubezpieczyć swoją odpowiedzialność cywilną. Nasz spedytor zawierający umowy przewozu ma jednak dość duże trudności w uzyskaniu właściwej ochrony ubezpieczeniowej. Pomimo, że opisany model spedycji funkcjonuje od kilku lat, polski rynek ubezpie-

zeniowy do dziś nie wypracował bowiem odpowiedniej oferty dla spedytorów pełniących rolę przewoźników umownych. Dla spedytorów występujących również w roli umownych przewoźników kabotażowych ubezpieczyciele nie mają żadnej oferty. Głównym powodem jest niechęć do zmiany utrwalonego modelu ubezpieczeń oraz to, iż większość spedytorów nie posiada uprawnień do prowadzenia działalności w zakresie wykonywania przewozów drogowych, co stanowi dla zakładów ubezpieczeń przesłankę do nieudzielania ochrony na bazie OCP. Nie bez znaczenia jest również to, że osoby zajmujące się ubezpieczeniami transportowymi w zakładach ubezpieczeń nie dysponują odpowiednią wiedzą, która pozwala na zoptymalizowanie zakresu ubezpieczenia. Nie oznacza to jednak, że zawarcie takiego ubezpieczenia nie jest możliwe. Niestety, niewiele zakładów ubezpieczeń oferuje spedytorom takie ubezpieczenie OCP, które zagwarantuje ochronę ryzyk stricte transportowych. Tylko nieliczne potrafią to zrobić na tyle dobrze, żeby zapewnić ubezpieczającym należyłą ochronę ubezpieczeniową. Można zatem postawić wniosek, że dobre rozwiązania ubezpieczeniowe dla tej grupy zawodowej są w stanie wypracować wyłącznie brokerzy specjalizujący się w ryzykach transportowych, a takich również nie ma wielu.

Ideą przyjętego modelu jest uzyskanie ochrony ubezpieczeniowej w granicach odpowiedzialności cywilnej ponoszonej przez podmiot, niezależnie od jego statusu i posiadanych uprawnień.



Gdy spedytor zawiera ze zlecającym umowę przewozu lub w zawieranej umowie spedycji zobowiązuje się do wykonania przewozu, powinien liczyć się z tym, że wstępuje w stosunek umowy przewozu ze wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami



Jeżeli spedytor będzie ponosił odpowiedzialność jak przewoźnik, może liczyć na taki zakres ubezpieczenia

Preferowany przez nas model asekuracji ryzyk ponoszonych przez dzisiejszych spedytorów polega na tym, że w pierwszej kolejności dokonujemy oceny ryzyka towarzyszącego prowadzeniu działalności przez dany podmiot. Na tej podstawie budowany jest asekuracyjny, stanowiący punkt wyjścia do stworzenia oferty ubezpieczeniowej, która da gwarancję pokrycia wszystkich istniejących ryzyk. Ideą przyjętego modelu jest zatem uzyskanie ochrony ubezpieczeniowej w granicach odpowiedzialności cywilnej ponoszonej przez podmiot, niezależnie od jego statusu i posiadanych uprawnień. Można powiedzieć, że takie ubezpieczenie jest dedykowane nie spedytorom, czy przewoźnikom a podmiotom, które w związku z prowadzoną działalnością przyjmują na siebie określoną odpowiedzialność – w tym wypadku odpowiedzialność spedytora będzie analogiczna do tej jaką ponosi przewoźnik. Taka polisa będzie zatem chroniła spedytora nie tylko, gdy ponosi on odpowiedzialność cywilną w związku z wykonywaniem przez niego umów spedycji, ale również w wypadku ponoszenia odpowiedzialności w związku z wykonywaniem umów przewozu, zarówno międzynarodowego, krajowego, jak



Uzyskanie oferty optymalnie zabezpieczającej odpowiedzialność jaką ponosi spedytor i zawierającej powyższe rozszerzenia w polskich realiach jest dość trudne, gdyż niewielu agentów i brokerów specjalizuje się w ubezpieczeniach transportowych

również kabotażowego. W dzisiejszym modelu spedycji, spedytor na 100% wszystkich umów zawiera 90%, a często nawet 100% umów przewozu. Zatem istotą sprawy jest tutaj należąca asekuracja ryzyk stricte transportowych, czego nie gwarantują polisy, po jakie zwykle sięgają spedytorzy.

Jeżeli zatem spedytor będzie ponosił odpowiedzialność jak przewoźnik, może liczyć na taki zakres ubezpieczenia, który uwzględni:

- ▶ odpowiedzialność za szkody w przewozach międzynarodowych, krajowych i kabotażowych,
- ▶ sumę gwarancyjną na poziomie gwarantującym pokrycie szkód w granicach odpowiedzialności przewoźnika i uwzględniającą wymogi prawne obowiązujące w krajach Unii Europejskiej,
- ▶ wszelkie towary, które są przyjmowane do przewozu (z nielicznymi wyłączeniami),
- ▶ odpowiedzialność za szkody powstałe wskutek rażącego niedbalstwa,
- ▶ rozszerzenie o przewozy wykonywane przez podwykonawców,
- ▶ zniesiony obowiązek wpisywania ubezpieczającego w list CMR w sytuacji, gdy przewóz jest zlecany podwykonawcy,
- ▶ możliwość parkowania poza parkingami strzeżonymi,
- ▶ możliwość pozostawienia pojazdu z towarem bez opieki w sytuacjach wynikających z potrzeb transportowych, np. w związku z oczekiwaniem na prom, odprawę celną, doładunek lub rozładunek, koniecznością przestrzegania czasu pracy, tankowania pojazdu itp.
- ▶ kwotowe i niskie franszyzy redukcyjne.

W razie potrzeby, zakres ubezpieczenia może być rozszerzony o szkody:

- ▶ powstałe wskutek winy umyślnej,
- ▶ polegające na utracie towaru wskutek zaboru przez oszusta, któremu spedytor zleci przewóz towaru,
- ▶ powstałe wskutek wydania towaru osobie nieuprawnionej,
- ▶ powstałe wskutek zniszczenia towaru przez imigrantów i uchodźców, którzy przedostali się do przestrzeni ładunkowej (obecnie dość duże ryzyko, zwłaszcza przy przewozach artykułów żywnościowych i wyrobów farmaceutycznych).

Preferowane przez nas podejście, oprócz pokrycia ww. ryzyk daje możliwość uzyskania ochrony również w sytuacjach, gdy spedytor:

- ▶ będzie wykonywał umowy przewozu pojazdami o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 tony – większość zakładów ubezpieczeń nie jest zainteresowana ubezpieczeniem takich przewozów,

- ▶ zobowiąże się do wykonania przewozu kabotażowego – to dość rzadka opcja występująca w rynkowych ofertach,
- ▶ sam będzie wykonywał przewóz, w tym przewóz kabotażowy, posiadającym środkiem transportu – wystąpi w takim przypadku jako przewoźnik faktyczny.

Uzyskanie oferty optymalnie zabezpieczającej odpowiedzialność jaką ponosi spedytor i zawierającej powyższe rozszerzenia w polskich realiach jest dość trudne, gdyż niewielu agentów i brokerów specjalizuje się w ubezpieczeniach transportowych. Również niewielu zakładów ubezpieczeń dysponuje odpowiednim *know-how* pozwalającym na tak daleko idącą asekurację ryzyk transportowych. Dlatego ryzykowne jest podejmowanie prób uzyskania ofert od przypadkowych pośredników lub bezpośrednio od zakładów ubezpieczeń, gdyż wiedza większości z nich z zakresu ubezpieczeń transportowych jest znacznie ograniczona, a ich rola sprowadza się jedynie do sprzedaży ubezpieczenia. Aby więc zabezpieczyć optymalnie swój interes, spedytor powinien sięgnąć po odpowiedniego eksperta, który właściwie oceni ryzyko, zadba o należyte ubezpieczenie jego odpowiedzialności i również o to, aby polisa skutecznie ochroniła po wystąpieniu szkody.

Skoro spedytorzy zawierają umowy przewozu, muszą mieć świadomość, że odpowiadają również jak przewoźnik. Nie oznacza to jednak, że muszą zmienić przyjęty model pracy, gdyż opisane, stosowane przez nas rozwiązania pozwalają na pełne ubezpieczenie ponoszonej przez nich odpowiedzialności. W przeciwnym razie zostaną z kiepską polisą bez pokrycia, która będzie kosztować niewiele, ale w przypadku szkody nawet wiele tysięcy euro. ◀

Jerzy Różycki
ekspert ds. oceny ryzyka
w transporcie i ubezpieczeń
transportowych
CDS Kancelaria Brokerska
www.cds-odszkodowania.info
www.oc-spedytora.info

CDS
ODSZKODOWANIA

Biuro: 20-000 Warszawa

Poradztwo transportowe

Prowadzimy obsługę prawno-ubezpieczeniową firm transportowych i spedycyjnych w zakresie:

- oceny ryzyka transportowego
- opracowywania ofert ubezpieczeń: OC przewoźnika, OC przewoźnika umownego i OC spedytora
- wykonywania audytów, analiz i ocen prawnych

Nasze autorskie rozwiązania umożliwiają pełne ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej pomoczonej w związku z wykonywaniem działalności transportowej i spedycyjnej.

www.cds-odszkodowania.info
www.oc-spedytora.info
www.cds-broker.pl

Dane kontaktowe:

CDS Kancelaria Brokerska
 ul. 205 Warszawa, ul. Białostocka 111 04-53
 tel.: 22 767 09 54, 22 767 97 54, 22 767 97 54, fax: 22 490 50 54
 e-mail: biuro@odszkodowania.pl